

29.12.2016

VALTION KEHITYSYHTIÖ VAKE OY:N TOIMIOHJE

Valtion kehitysyhtiöön sovelletaan osakeyhtiölakia, arvopaperimarkkinalakia sekä valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia. Tällä toimiohjeella määrätään tarkemmin yhtiön toiminnasta ja sen päätöksenteon perusteista.

1. Valtion yhtiömuotoinen omistaminen

Valtioneuvoston 13.5.2016 hyväksymän Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen mukaan valtio tavoittelee yhtiöomaisuutensa hoidossa mahdollisimman hyvää taloudellista ja yhteiskunnallista kokonaistulosta. Taloudellinen tulos muodostuu yhtiöiden arvon pitkäjänteisestä kehityksestä sekä voitonjaosta. Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Osakkeenomistajalla, yhtiön hallituksella ja toimivalla johdolla on kullakin omat osakeyhtiölakiin perustuvat tehtävänsä, vastuunsa ja oikeutensa. Lisäksi niiden toimintaan sovelletaan hyvää hallintotapaa perustuen kulloinkin voimassa oleviin hyvän hallintotavan suosituksiin.

2. Omistajan lähtökohdat

Valtion omistaminen on yhteiskunnan aktiivisen uudistamisen väline. Yhtiöomaisuudessa kiinni oleva pääoma on niin merkittävä, että sillä pitää saada nykyistä enemmän kasvua ja työllisyyttä aikaiseksi. Pääomien käyttämistä tehostetaan valtion omistajaohjauksen keinoin paitsi nykyisen omistuksen aktivoimiseksi, myös uuden taloudellisen aktiviteetin synnyttämiseksi Suomeen.

Lähtökohtana uuden synnyttämiselle on valtion mahdollistajan rooli myös omistajana tilanteissa, joissa markkinaratkaisu ei ole riittävä. Tällaisia mahdollisuuksia valtio-omistajalla on erityisesti alustatalouden kehittämisessä. Alustatalouteen panostaminen luo uusia edellytyksiä yksityisen yritystoiminnan syntymiselle ja taloudelliselle kasvulle uusilla alueilla. Tämä taas palvelee työllisyystavoitteen saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Valtio-omistajan pitää tarjota yhtiöille luonnollisia kehityspolkuja kasvun aikaansaamiseksi. Silloin kun ei enää ole kokonaistaloudellisesti tarpeellista omistaa yhtiötä nykyisessä laajuudessaan, pääomia voidaan myös irrottaa uuden synnyttämiseksi. Pääomien irrottamisen lähtökohtana ei ole budjettitalouden tasapainottaminen pääomia vähentämällä, vaan pääomien kierrättäminen tehokkaammin nopeamman kasvun aikaansaamiseksi.

Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n (myöh. kehitysyhtiö) tehtävästä sekä omistajan ja kehitysyhtiön hallituksen välisestä työnjaosta määrätään tässä toimiohjeessa ja kehitysyhtiön yhtiöjärjestyksessä.

Ensi vaiheessa kehitysyhtiöön siirretään seuraavien yhtiöiden osakkeita:

- Neste Oyj:n ja Vapo Oy:n osakkeita 16,7 %. Nämä siirretään yhtiöön vuoden 2017 alkupuolella heti kun omistajaohjauslaki on saatu muutettua ja uusi omistamisen 33,4 %:n raja määriteltyä ja eduskunnan suostumus näiden osakkeiden luovutukseen on saatu.
- Posti Group Oyj:n 49,9 %:n, Arctia Oy:n 49,9 %:n ja Kemijoki Oy:n 50,1 %:n osuudet sekä Raskone Oy:n, Altia Oyj:n, ja Nordic Morning Oyj:n osakkeista 100 %. (Ekokem Oyj:n 34,1 %:n omistus siirrettiin Vake Oy:öön elokuun lopussa 2016, minkä jälkeen nämä osakkeet myytiin aiemmin sovituin kaupallisina ehdoin Fortum Oyj:lle.)

Kaikkien siirtojen edellytyksenä on, että tilintarkastajat ovat hyväksyneet apportina siirrettävien omaisuuserien arvot sekä se, ettei siirrettävillä yhtiöillä ole ulkopuolisten tahojen kanssa sen kaltaisia sopimuksia, jotka estäisivät siirron tekemisen.

3. Kehitysyhtiön tehtävä

Kehitysyhtiön tehtävänä on saada valtion yhtiöihin sijoittama pääoma kiertämään nykyistä aktiivisemmin.

Kehitysyhtiö voi tehdä sijoituksia sellaiseen yritystoimintaan, joka katsotaan elinkeinorakenteen uudistamisen ja muun yhteiskunnan kokonaiskehityksen kannalta tärkeäksi. Lisäksi kehitysyhtiön tehtävänä on tarjota valtion omistamille yhtiöille luonnollinen kehityspolku yhtiöiden uusiutumiseksi ja omistusrakenteen kehittämiseksi. Kehitysyhtiön toiminta ei ole päällekkäistä esimerkiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n, Tekes Pääomasijoitus Oy:n eikä Solidium Oy:n kanssa.

Kehitysyhtiön tehtävänä on luoda arvoa omistamissaan yhtiöissä. Yhtiöllä täytyy olla myös valmius hallittuihin osakeomistuksista luopumisiin. Tämä mahdollistaa irrotettujen pääomien käyttämisen uuden yritystoiminnan synnyttämiseen, kehitysyhtiön salkussa olevien yhtiöiden pääomarakenteen vahvistamiseen ja yritysjärjestelyiden tehokkaaseen toteuttamiseen.

4. Yhtiön asema valtion päätöksenteossa

Päätöksenteko kehitysyhtiön yhtiövarallisuuden omistamisesta ja kehittämisestä on valtioneuvostolla.

Valtioneuvoston yleisistunto määrittelee valtion omistajapolitiikkaa ja omistajaohjausta koskevat yleiset periaatteet ja toimiohjeet.

Valtioneuvoston kanslia esittelee valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi ja päätettäväksi seuraavat kehitysyhtiötä koskevat asiat:

- Osakeomistusten lisääminen ja vähentäminen
- Äänivallan muutokset
- Uuteen yritystoimintaan ryhtyminen (ml. Yhtiöiden perustamiset)
- Kehitysyhtiön tekemät osake- ja pääomasijoitukset

Kehitysyhtiön hallitus valmistelee kaikki esitykset ennen kuin esitykset toimitetaan valtioneuvoston kanslian valmisteltavaksi. Kehitysyhtiön hallitus esittää yhtiön osinko- ja pääomapalautusesitykset omistajan päätettäväksi samoin kuin velanottovaltuudet. Kaikki valtioneuvoston yleisistuntoon ratkaistavaksi esitettävät asiat käsitellään ensiksi talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa.

5. Yhtiön hallituksen kokoonpano

Kehitysyhtiössä on aktiivisesti toimiessaan 6 jäseninen hallitus. Kehitysyhtiön hallituksen jäseniksi valitaan henkilöitä näiden asiantuntemuksen perusteella valtioneuvoston asettamien tasa-arvotavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhtiön hallituksen valitsemisen käsittelee valmistavasti talouspoliittinen ministerivaliokunta toisin kuin muiden valtio-omisteisten yhtiöiden osalta. Hallituksen nimittäminen on omistajaohjausministerin ratkaisuvallassa.

Hallitukseen valittavien henkilöiden asiantuntemuksen tulee olla monipuolista. Hallituksen jäsenten tausta voi olla liike-elämästä, yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, julkishallinnosta tai tutkimusmaailmasta. Erityisesti ulkopuolisten asiantuntijoiden nimittämisessä otetaan huomioon heidän kykynsä ideoida yhteiskunnan kannalta keskeisiä hankkeita erityisesti alustatalouden osalta sekä arvioida näiden merkitystä. Hallituspalkkioista päättää normaaliin tapaan kehitysyhtiön yhtiökokous.

6. Kehitysyhtiön organisaatio ja resurssit

Kehitysyhtiössä pyritään mahdollisimman pieneen organisaatioon. Taloushallinnon palvelut ostetaan ulkoistettuna palveluna. Yhtiö tukeutuu omistuksessaan olevien yhtiöiden ohjauksessa ja päätösten valmistelussa valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston asiantuntemukseen. Omistajaohjausosaston resursseja voidaan hyödyntää myös kehitysyhtiön muussa työssä. Kehitysyhtiön omistuksessa olevien yhtiöiden omistajaohjauksesta vastaa valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto. Kehitysyhtiön omistajaohjaus pidetään erillään kehitysyhtiön omistamien yhtiöiden omistajaohjauksesta.

Tilapäisiä resurssitarpeita saattaa syntyä, kun tehdään investointeja uusiin yrityksiin ja perustetaan uutta liiketoimintaa. Tällöin resursoidaan kukin hanke erikseen riittäväillä henkilöresursseilla palkkaamatta resursseja suoraan kehitysyhtiöön.

Yritykseen palkataan operatiivista johtoa tarpeen mukaan vasta sitten, kun toiminta on niin mittavaa, että se edellyttää koordinoivaa resurssia.

7. Kehitysyhtiön investoinnit ja tuloutusperiaatteet

Kehitysyhtiön perustama uusi yhtiö tai omistettuun yhtiöön tehtävä sijoitus voi jäädä kehitysyhtiön omistukseen, jos siitä on tarkoituksena kehitysvaiheen jälkeen luopua kokonaan tai osittain. Tarvittaessa kehitysyhtiön omistuksia voidaan siirtää suoraan valtion omistukseen.

Valtion talousarvion piiriin tuloutettavista osinko- ja myyntituotoista sekä kehitysyhtiölle uuteen sijoitustoimintaan jäävästä osuudesta päätetään aina tapauskohtaisesti vuosittaisessa valtion talousarviossa.

8. Taloudellinen raportointi omistajalle

Omistajaohjausosasto tekee raportin kehitysyhtiön ja sen yhtiöomistusten kehityksestä. Tätä tarkoitusta varten kehitysyhtiö luovuttaa riittävät tiedot omistajaohjausosastolle. Raportti liitetään omistajaohjauksen normaaliin talouspoliittisen ministeri-valiokunnan raportointiin kaksi kertaa vuodessa, ja merkittävimmistä tapahtumista raportoidaan lisäksi erikseen.

Raportoinnin tehtävänä on tavanomaisen taloudellisen perustiedon lisäksi tuottaa omistajalle informaatiota, jonka avulla voidaan tarkastella asetettujen strategisten ehtojen noudattamista.

Raportoinnin osia ovat mm:

- Yhtiökohtainen tuloslaskelma- ja taseinformaatio
- Myyntitulo- ja myyntivoittokertymä
- Tehdyt sijoitukset
- Omistusten kehitys
- Yhtiökohtaiset kommentit ja näkemykset